

UDRUGA LIJEPA NAŠA

Izvešće o provedbi međunarodnog programa Ekoškole u Republici Hrvatskoj za 2017. godinu

A. Opisni dio

B. Financijski dio

Udruga Lijepa Naša, Heinzelova 6/II, 10 000 Zagreb
Predsjednik tel: +385 1 49 23 905, mob. +385 91 18 22 002
Ekoškole tel: +385 1 49 23 904 i +385 1 49 23 907
E-mail: lijepa-nasa-ppp@zg.t-com.hr; udrugalijepanasa@gmail.com
Web: www.lijepa-nasa.hr; <http://www.eko.lijepa-nasa.hr/>
IBAN: HR9623600001101355266; OIB: 38798315529; MB: 03658031

A. Opisni dio

1. OSNOVNI PODATCI O UDRUZI

Naziv udruge	Udruga Lijepa Naša
Adresa	Heinzelova 6/II, 10 000 Zagreb
Broj telefona	+385 1 49 23 904; 49 23 905
Broj mobitel:	+385 91 49 23 904; +385 91 18 22 002
Broj faksa	+385 1 48 10 232
E –mail	lijepa-nasa-ppp@zg.t-com.hr; udrugalijepanasa@gmail.com
Internetska stranica	www.lijepa-nasa.hr; www.eko.lijepa-nasa.hr
IBAN žiro računa	HR9623600001101355266
OIB	38798315529
MB	03658031
Osoba ovlaštena za zastupanje	doc. dr. sc. Ante Kutle, predsjednik Udruge

2. OSNOVNI PODATCI O PROGRAMU

Naziv programa	Međunarodne Ekoškole u Republici Hrvatskoj
Voditelj programa Ekoškole	Anita Šetić, dipl. soc.
Mjesto provedbe programa	Područje cijele Republike Hrvatske
Nadnevak početka i završetka provedbe programa	01. siječnja – 31. prosinca 2017.
Broj odgojno-obrazovnih institucija uključenih u program Ekoškole	398
Broj odgojno-obrazovnih institucija nagrađenih Zelenom zastavom	316

2017.	BROJ EKOŠKOLA U RH PO RAZINI ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE (2017.)																	
	GENERACIJE																	
EKOŠKOLE	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	UKUPNO
Dječji vrtići	0	0	0	0	0	1	4	4	5	4	8	7	13	11	6	7	11	81
Osnovne škole	13	14	22	15	21	17	12	8	9	10	11	6	5	5	3	7	8	186
COOR-ovi	0	0	0	0	2	0	2	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	7
Srednje škole	3	5	3	10	4	2	4	3	0	1	0	0	0	1	0	0	1	37
Učenički domovi	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Visoko obrazovne institucije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	3
UKUPNO	16	19	25	25	27	20	22	15	16	15	19	13	18	17	12	17	20	316

3. KRATAK SADRŽAJ PROGRAMA EKOŠKOLA (ciljevi, metodologija, itd..)

Intelektualni vlasnik ovog programa je Zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš, što uključuje, prije svega, metodologiju za provedbu programa i svo znakovlje (logotipe) programa. Zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš (Foundation for Environmental Education - FEE). Utemeljena je 1981. godine pri Vijeću Europe. Cilj Zaklade je promicanje odgoja i obrazovanja na području zaštite okoliša i održivog razvoja. Naglasak je na osposobljavanju donositelja odluka svih dobi, počevši od primarne skrbi o okolišu do uspostave programa obuke za postizanje održivog razvoja. FEE je službeni međunarodni voditelj svih aktivnosti na provedbi programa Ekoškole, a sjedište FEE je u Danskoj. Za provedbu i koordiniranje programa u državama članicama Zaklade, u svakoj je državi licencom ovlaštena i zadužena jedna nevladina udruga, koja svojim ustrojstvom i programom rada ispunjava postavljene kriterije o članstvu u FEE. U Zakladu za odgoj i obrazovanje za okoliš do sada je uključeno 76 svjetskih država punopravnih članica. Odlukom Generalne skupštine Zaklade,

na prijedlog Izvršnog odbora FEE, na sastanku održanom u Stockholmu 15. lipnja 1997. godine Republika Hrvatska, putem Udruge Lijepa Naša, postala je pridruženi član Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš dok je u lipnju 1999. godine, na Godišnjoj skupštini u Portugalu, Republika Hrvatska primljena u punopravno članstvo FEE. Udruga Lijepa Naša je, prema tome, nacionalni koordinator i voditelj programa u Republici Hrvatskoj.

Cilj programa: ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš u sve segmente odgojno-obrazovnog sustava i svakodnevni život korisnika i djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova u kojima se primjenjuje program Ekoškole.

Zadaća Ekoškole: odgojiti današnje naraštaje osjetljivima na pitanja okoliša i osposobiti ih za donošenje odluka o razvitku društva u budućnosti.

Status Ekoškole: sustav nagrađivanja na lokalnoj, državnoj i međunarodnoj razini što je osobitost ovog prepoznatljivog i kvalitetnog modela odgoja i obrazovanja koji brigu za okoliš promiče u način življenja. Odgojno-obrazovne ustanove, koje ispunje postavljene kriterije, dobit će uglednu Zelenu zastavu sa znakom Ekoškole, koju do sada ima 52.000 škola u 67 zemalja diljem svijeta, te je u program uključeno preko 19,5 milijuna studenata, učenika i djece i više od 1,3 milijuna profesora, učitelja i odgojitelja.

EKOŠKOLE KAO NAČIN ŽIVLJENJA

Međunarodne Ekoškole su program osmišljen za provedbu smjernica odgoja i obrazovanja za okoliš na razini čitavih odgojno-obrazovnih ustanova. Program Ekoškola jasno određuje i usmjerava način na koji se nastavni sadržaji o zaštiti okoliša, koji su dio redovnog nastavnog plana i programa, primjenjuju u svakodnevnom životu škole. Ovakav pristup pomaže učenicima shvatiti kolika je važnost zaštite okoliša u svijesti svakog pojedinca. Posebna pozornost posvećuje se pitanjima smanjivanja i zbrinjavanja otpada, racionalnog korištenja energije i vode i uređivanju školskog okoliša. Svi sudionici života u Ekoškoli: učenici, nastavnici, administrativno i tehničko osoblje, roditelji, mjesna poduzeća, predstavnici lokalne uprave, zajednički poduzimaju niz praktičnih koraka i aktivnosti s ciljem smanjenog opterećenja okoliša. Učenici Ekoškole zainteresirani su i aktivni u prenošenju svoje odgovornosti na obitelj i širu zajednicu, oni žive "eko". Ekoškole su program i sustav nagrađivanja. Program može prihvatiti svaka odgojno-obrazovna ustanova u kojoj su svi njezini sudionici voljni odabrati "eko" kao dugoročni način življenja. Škole se nagrađuju Zelenom zastavom sa znakom Ekoškole, koja se može izvesti na zgradi škole ili izložiti u predvorju. Škole također dobivaju i povelju (certifikat) Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš, pravo na logo (znak škole) koji će se nalaziti kao memorandum na dopisima, pristup mreži Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš u svijetu, kao i mogućnost medijske promidžbe škole u Hrvatskoj i svijetu. Status Ekoškole potrebno je obnoviti nakon dvije godine kako bi se dokazala dostignuta razina prve godine, te postavili i ostvarili novi ciljevi.

METODOLOGIJA PROVEDBE

Program Ekoškole zahtijeva dosljedno poštivanje zadanih međunarodnih smjernica i kriterija, a ugledni status Ekoškole stječe se kroz četiri osnovna stadija:

- I. registracija na www.eko.lijepa-nasa.hr (prijava za sudjelovanje)
- II. izrada i provedba 7 programskih koraka Ekoškole
- III. prijava za stjecanje statusa Ekoškole
- IV. obnavljanje statusa Ekoškole

I. REGISTRACIJA NA WWW.EKO.LIJEPA-NASA.HR ZA SUDJELOVANJE U PROGRAMU EKOŠKOLE

Prije prijave Nacionalni koordinator, na godišnjem seminaru, upoznaje zainteresirane odgojno-obrazovne ustanove s programom Ekoškole. Prikaz obuhvaća: provedbu programa, namjeru da se započne s manjim ostvarljivim ciljevima, dugoročnu opredijeljenost. Zainteresirane ustanove registriraju se na web aplikaciji www.eko.lijepa-nasa.hr.

II. IZRADA I PROVEDBA 7 PROGRAMSKIH KORAKA EKOŠKOLE

Kako bi postala "eko", odgojno-obrazovna ustanova treba prihvatiti program od sedam elemenata - "7 koraka", odnosno „9 koraka“ u Hrvatskoj.

1. korak - OSNIVANJE ODBORA EKOŠKOLE

Odbor odlučuje o ciljevima i načinu na koji će biti provedeni, te brine o provedbi ostalih osam elemenata programa. Sastavljen je od predstavnika učenika/djece, učitelja/odgojitelja, roditelja, nepredavačkog osoblja škole, predstavnika stručnog tima, predstavnika lokalne zajednice, javnih i drugih poduzeća. Škola se može odlučiti i za predstavnika zaštite okoliša iz uprave mjesta (grada/općine ili županije).

Svrha ovog Odbora je:

- osigurati usvajanje ostalih osam elemenata
- učenicima raspodijeliti odgovornost i u njima razviti svijest o vrijednosti njihovih zamisli
- brinuti o dugoročnoj provedbi programa
- povezati se s upravom škole i lokalnom zajednicom.

Odbor Ekoškole je udarna snaga programa. O radu Odbora vodi se zapisnik s održanih sastanaka i pregled prihvaćenih odluka.

2. korak - OCJENA STANJA OKOLIŠA

Prvi stadij svakog programa je pregled trenutnog stanja okoliša. Prosuđuje se koliko škola opterećuje okoliš, koliko proizvodi otpada, troši energente (struju, plin, mazut, vodu), sredstva za čišćenje, kakav je vanjski okoliš škole, te zastupljenost odgoja i obrazovanja za zaštitu okoliša u aktivnostima škole. Obrazac „Ocjena stanja okoliša“ nalazi se na web aplikaciji www.eko.lijepa-nasa.hr, kojem škole mogu pristupiti nakon registracije. Obrazac im na jednostavan način, ponuđenim popisom pitanja (odgovori su „da“ i „ne“) pomaže izvršiti pregled stanja okoliša.

3. korak - PLAN DJELOVANJA (IZRADA PROGRAMA)

To je bit programa Ekoškole. Škole samostalno izrađuju program na temelju ishoda Ocjene stanja okoliša. Odabere se jedan ili više ponuđenih ciljeva npr. reciklaža papira, uporaba ekološki prihvatljivih sredstava za čišćenje, štednja energije, štednja vode, i dr..

Program treba povezati s nastavnim planom i programom i postaviti ostvarljive ciljeve. Odrede se eko-patrole.

4. korak - PRAĆENJE STANJA I OCJENJIVANJE

Vođenje zabilješki i vrednovanje je ono što Ekoškolama daje posebnu vrijednost i vjerodostojnost, naglašavajući stalno provjeravanje napredovanja prema cilju. Praćenje stanja razrađuje se u suglasju s planom djelovanja (programom rada). Prati se i ocjenjuje jesu li ostvareni ciljevi, bilježi se svaki uspješan postupak i predlažu postupci za neriješene probleme. Prema mogućnostima, učenici trebaju biti ti koji će provoditi praćenje (vodi se eko-dnevnik, foto-dokumentacija, video zapisi, postavljaju izložbe prigodom Dana Ekoškole-Projektog dana).

5. korak – RAD PREMA NASTAVNOM PROGRAMU

U sklopu redovne nastave obrađuju se teme određene planom djelovanja (interdisciplinarnost), a teme o zaštiti okoliša o kojima se uči na redovnoj nastavi trebaju utjecati na način rada čitave škole. Pripremaju se pojedinačne praktične aktivnosti u školi i izvan nje.

6. korak - OBAVJEŠĆIVANJE JAVNOSTI I UKLJUČIVANJE MEDIJA

Potrebno je uključivanje čitave škole i šire zajednice stalnom promidžbom, naročito povodom Dana Ekoškole (Projektan dan). U školi se postavi stalni oglasni pano Ekoškole. Školske novine mogu poslužiti za promicanje programa ili se mogu osnovati posebne novine Ekoškole. Održavaju se predavanja s ekološkim temama. Razmjenjuju se informacije s drugim Ekoškolama u zemlji i inozemstvu. O radu Ekoškole obavještavaju se mjesne novine, radio i TV. Organiziraju se akcije na koje se pozivaju mediji.

7. korak – EKO KODEKS

To je zajednički dogovor i stav sudionika Ekoškole, a ide u prilog obvezivanju svih čimbenika na „EKO“ opredjeljenje škole. U izradi kodeksa sudjeluju učenici, a potrebno ga je izložiti na uočljivo mjesto i dopunjavati onim čemu učenici teže u zaštiti okoliša. Eko-kodeks se može objaviti u lokalnom tisku i široj javnosti. Ovim Ekoškole imaju priliku dati svoj doprinos izradi međunarodnog kodeksa zaštite okoliša- zajedničkoj izjavi o zaštiti okoliša u školama Europe i drugih kontinenata.

III. PRIJAVA ZA STJECANJE STATUSA EKOŠKOLE

Nakon ispunjenja postavljenih kriterija o izradi programa (koji u školi djeluje uspješno najmanje devet mjeseci) Nacionalni ocjenjivački sud uvidom i provjerom u dosljednost provedbe, izvješćuje školu o ispunjavanju uvjeta za status Ekoškole. Od prijave za sudjelovanje u programu do prijave za status Ekoškole može proći najmanje devet mjeseci, a najviše dvije godine.

IV. OBNAVLJANJE STATUSA EKOŠKOLE

Kako bi se zadržao status Ekoškole, potrebno je nakon dvije godine dokazati dostignutu razinu prve godine, ali i korak naprijed u provedbi smjernica odgoja i obrazovanja za zaštitu okoliša. Nakon 6 godina u programu stječe se brončani status, nakon osam godina u programu stječe se srebrni status, te nakon 10 godina u programu stječe se zlatni status međunarodne Ekoškole. Metodološke aktivnosti Ekoškole su nakon 10 godina postale dio svakodnevnice, te iduća obnova slijedi nakon četiri godine prilikom koje Ekoškole stječu dijamantni status. Šest godina nakon toga Ekoškole stječu platinasti status za 20 godina u programu Ekoškole. Način i dinamiku obnavljanja statusa nakon 20 godina provedenih u programu znati ćemo uskoro.

NAPOMENA

Provedbu programa Ekoškole u Republici Hrvatskoj nadziru: Hrvatsko povjerenstvo Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš, Povjerenstvo za Ekoškole, Nacionalni ocjenjivački sud za Ekoškole, regionalni koordinatori Ekoškola i programski voditelj Ekoškola. Škole koje se uključe u program dobit će sav potrebni materijal za provedbu programa (priručnike, godišnjake, plakate i ostali promidžbeni materijal).

„8. korak“ - EKOLOŠKI KVIZ „LIJEPA NAŠA“

EKOLOŠKI KVIZ „LIJEPA NAŠA“ je najveće ekološko natjecanje hrvatske mladeži koje se provodi od 1993. godine u organizaciji Lijepe Naše. Natjecanje se provodi u osnovnim i srednjim školama sa statusom međunarodne Ekoškole u RH, u pet županija Federacije BiH, u hrvatskim odjeljenjima u Vojvodini, te u hrvatskim školama u Mađarskoj, Rumunjskoj, Slovačkoj, Austriji, Crnoj Gori i Italiji.

„9. korak“ - DANI KRUHA – DANI ZAHVALNOSTI ZA PLODOVE ZEMLJE

DANI KRUHA - DANI ZAHVALNOSTI ZA PLODOVE ZEMLJE obilježavaju se od 1992. godine u mjesecu listopadu, na razni vrtića, osnovnih i srednjih škola, te grana Lijepe Naše u RH, županijama Federacije BiH koje su uključene u projekt te u hrvatskim odjeljenjima (školama) u Vojvodini i hrvatskim školama u Mađarskoj i drugim državama u kojima djeluju hrvatske škole kroz odjeljenja. Provedba ovog projekta ostvaruje se u suradnji s Katoličkom crkvom i HRT-om.

4. OPIS POSTIGNUTIH REZULTATA U 2017. GODINI

Promatramo li rezultate samo kroz prošlu školsku godinu onda treba reći da je 20 odgojno-obrazovnih ustanova steklo status međunarodne Ekoškole, od čega 11 dječjih vrtića, 8 osnovnih škola i 1 srednja škola. U svakoj od rečenih 20 novih Ekoškola nastupile su ogromne promjene na planu uređenja unutaršnjeg i vanjskog okoliša, gospodarenja otpadom, štednje vode i energije, na planu organiziranosti i pripremljenosti za dugoročnu provedbu ovog velikog programa koji se izvodi kroz nastavu, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. Svim ovim pripremama mobilizirano je svo nastavno osoblje, svo nenastavno osoblje, svi učenici, roditelji i braća učenika, lokalna zajednica, kumovi škola i drugi. Riječ je, prema tome, o više desetaka tisuća osoba koje su uključene u ovaj program. Program Ekoškole je zapravo «škola u školi», a detaljnije informacije o našim aktivnostima i rezultatima ovog programa mogu se pronaći u našem ovogodišnjem biltenu Ekoškola (br. 17.).

Ekoškola je jedini ekološki program koji dugoročno obuhvaća čitav odgojno obrazovni proces i sve nastavne predmete, stavljajući naglasak na odgojnu komponentu, kako bi se problem čim prije definirao i čim lakše i brže rješavao. On dugoročno utječe na svijest učenika i njihovih nastavnika o potrebi promicanja zaštite okoliša i održivog razvoja te dugoročno utječe na smanjivanje i rješavanje problema koje su učenici detektirali u lokalnoj zajednici.

5. REALIZACIJA PROGRAMA EKOŠKOLE U 2017. GODINI

Svake godine, pa tako i 2017. program je realiziran u cijelosti. Status Ekoškole steklo je 20 novih odgojno-obrazovnih ustanova, 112 Ekoškola iz treće, sedme, devete, jedanaeste, trinaeste i petnaeste generacije obnovilo je status Ekoškole, a 184 Ekoškole prve, druge, četvrte, pete, šeste, osme, desete, dvanaeste, četrnaeste i šesnaste generacije utvrdilo je status. Prema do sada iskazanom interesu, pretpostavljamo da će u svibnju 2018. godine dvadesetak novih ustanova steći status međunarodne Ekoškole u sklopu 18. generacije, a Ekoškole parnih generacija će obnoviti status koji su stekle prije dvije, četiri, šest, osam, deset ili četrnaest godina. Izdan je bilten Ekoškola br. 17, održan je pripremni seminar za 18. generaciju Ekoškola, (21.10.2017. u Zagrebu), potvrđena je odluka o imenovanju regionalnih koordinadora, napisano je Izvješće međunarodnom koordinatoru za šk. godinu 2016./17. Sve Ekoškole na području Republike Hrvatske obidene su jedan-dva puta tijekom prošle školske godine o čemu postoji zabilješka nacionalnog i regionalnih koordinadora (sveukupno 217 obilaska). Sve su škole opskrbljene dostatnom količinom priručnika, biltena i ostalih materijala. Treba istaknuti da sve Ekoškole izuzetno kvalitetno provode program ostvarujući vrlo dobru suradnju s roditeljima, lokalnom zajednicom, gospodarstvom i ekološkim udrugama. Posebno nas raduje povezivanje programa Ekoškole s programom Plava zastava, čime se odgoj i obrazovanje za okoliš temeljitije ugrađuju u svijest ne samo lokalnog stanovništva, već i posjetitelja koji ljeti borave u našim mjestima.

5.1. Ostvareni ciljevi programa

Ciljevi programa Ekoškole su:

- trajna ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš u svakodnevni život učenika, svih djelatnika škole i lokalne sredine.
- nastavni sadržaji o zaštiti okoliša primjenjuju se u svakodnevnom životu, odgajaju se današnji naraštaji u odgovorne donositelje odluka u smislu raspolaganja prostorom i prirodnim dobrima. Dodatno ih se obrazuje tako da se kod njih razvija sposobnost za brže uočavanje problema u lokalnoj sredini, samostalno donošenje odluka i poduzimanje djelotvornih aktivnosti u rješavanju problema.
- dugoročno smanjenje otpada u vrtićima, školama i u učeničkim domovima, ušteda znatne količine vode i energije te uređenje školskog okoliša i života polaznika u skladu sa zakonitostima održivog razvoja

Svi ovi navedeni ciljevi provode se putem metodologije Ekoškole. Svaka odgojno-obrazovna ustanova koja ima status Ekoškole ili želi postati Ekoškola mora u cijelosti ispuniti ove ciljeve kroz zadanu programsku metodologiju, te su time svi ciljevi u potpunosti ostvareni.

5.2. Ostvareni rezultati

Naziv aktivnosti	Svaka uključena ustanova svake školske godine mora realizirati 7 metodoloških koraka i svaki korak uredno dokumentirati. 8. i 9. korak nisu imperativni. Korake realiziraju kroz redovnu nastavu i izvannastavne aktivnosti, te u aktivnosti uključuju sve polaznike i sve djelatnike.
Nositelj aktivnosti	Ravnatelji svih uključenih vrtića, škola, svi djelatnici (odgojitelji/nastavnici/predavači, te stručno i tehničko osoblje) te ponajviše polaznici/učenici
Opis provedene aktivnosti	Primijenjuje se interdisciplinarni pristup kroz redovan rad s djecom, redovnu nastavu i izvannastavne aktivnosti
Vremensko razdoblje	01.01.-31.12.2017.
Ostvareni rezultati	Program Ekoškole dugoročno razvija i učvršćuje svijest o potrebi zaštite okoliša, te potiče održivi razvoj kroz odgojno obrazovni proces kod djece od najranije vrtićke dobi do kraja obrazovanja. Ekoškole, koje su već stekle status ili se pripremaju za stjecanje statusa, u realizaciji 7 imperativnih programskih koraka, kroz nastavu, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, izvršile su promjene na planu uređenja unutarnjeg i vanjskog okoliša škole, gospodarenja s otpadom, štednje vode i energije, očuvanja biološke i kulturne baštine.

5.3. Korisnici obuhvaćeni aktivnostima programa

Korisnici obuhvaćeni programom Ekoškole su: dječji vrtići, osnovne i srednje škole i centri za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju, učenički domovi, te visokoškolske ustanove sa statusom Međunarodne Ekoškole, prvenstveno djeca i učenici, studenti, odgojitelji, učitelji, profesori, svi djelatnici (stručno i tehničko osoblje), roditelji djece polaznika Ekoškole koji su uključeni u rad Ekoškole putem Odbora Ekoškole i Vijeća roditelja, predstavnici lokalne zajednice koji su uključeni u rad Ekoškole te nastoje što je više moguće involvirati i informirati lokalno pučanstvo te animirati lokalne poduzetnike da podupru školske ekološke projekte.

Programom Ekoškola obuhvaćeno je trenutno 398 dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola, centara za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju, učeničkih domova i visoko-školskih ustanova.

Riječ je o 398 Ekoškola iz 185 općina i gradova (lokalne zajednice) što obuhvaća cca 150 tisuća učenika, nastavnika i tehničkog osoblja iz škola te stanovnike tih općina i gradova (cca 2 milijuna stanovnika). Koje općine i gradovi su u pitanju moguće je vidjeti iz popisa Ekoškola koji možete pronaći u biltenu Ekoškola br 17 ili na stranici Ekoškola (www.eko.lijepa-nasa.hr). Direktni korisnici (Ekoškole) su pretežno u dobi od 1-18 godina + nastavnici i tehničko osoblje, dok su korisnici iz lokalnih zajednica svih životnih dobi. O raspodjeli spolova na tako velikom broju korisnika teško je govoriti. Potrebe korisnika po svim lokalnim zajednicama su manje-više iste, a svode se na usvajanje pozitivnih ekoloških navika i postupanja u datim okolnostima te promicanju principa održivog razvitka u svim segmentima života i djelovanja.

5.4. Konkretna promjena (u zajednici, u kvaliteti života korisnika i sl.) koje su nastale kao rezultat aktivnosti programa

Ekoškole kroz svoje aktivnosti dolaze do znatnih ušteda u potrošnji vode, svih oblika energije, raznih potrošnih materijala i dr. u samoj školi tako i u lokalnoj zajednici. Škole rješavaju problem otpada tako da smanjuju njegov volumen kroz odvojeno prikupljanje i recikliranje. Provede akcije čišćenja okoliša škole i šire lokalne sredine čime se poboljšava kvaliteta života u školi i široj zajednici, promiče zdravlje učenika i nastavnika, te stanovništva lokalne zajednice, što sve skupa popravljajući vizualni dojam.

5.5. Obveze i zaduženja svih sudionika programa Ekoškole

Sudionici	Obveze i zaduženja
Odgojno-obrazovne ustanove sa statusom međunarodne Ekoškole i ustanove koje se pripremaju za stjecanje statusa.	-provođenje 7 programskih koraka (uključujući i projekte: Ekološki kviz „Lijepa Naša“ i Dani kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje)
Nacionalni koordinator programa Ekoškole	- uredno namirenje godišnje članarine u FEE, te godišnje članarine u programu međunarodnih Ekoškola (paušalni iznos za svaku školu), - dolična svečanost za Ekoškole koje će tijekom tekuće godine prvi put

	<p>steći ili će obnovljati status međunarodne Ekoškole,</p> <ul style="list-style-type: none"> - povelja-certifikat Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš i odgovarajuća mapa za škole koje stječu ili obnavljaju status međunarodne Ekoškole, - međunarodna Zelena zastava za škole koje stječu ili obnavljaju status međunarodne Ekoškole, - najmanje jedan stručno-nadzorni posjet tijekom školske godine, - primjeren broj nacionalnog plakata Ekoškola, - primjeren broj priručnika za Ekoškole, - primjeren broj biltena Ekoškola, - održavanje godišnjeg seminara za nove Ekoškole, uključujući i sve potrebne materijale, - pravo upotrebe odgovarajućeg ekološkog znaka (ekološki logo) na memorandumu i drugim materijalima škole, - uključenje u nacionalnu i međunarodnu mrežu Ekoškola, - mogućnost natjecanja za financijska i/ili materijalna sredstva kod različitih sponzora, koje osigurava Lijepa Naša, - izrada web aplikacije za Ekoškole (olakšava provođenje i dokumentiranje programa) - sva druga stručna pomoć i nadzor nad provođenjem programa.
--	--

6. PROVODITELJI PROGRAMA

Odgovorni provoditelji projekta na razini Ekoškola su ravnatelji, stručni tim, te 1-3 učitelja/odgojitelja u ulozi školskih koordinatora. Oni koordiniraju sve nastavnike i druge zaposlenike u školi na svim aktivnostima koje proizlaze iz programa. Za školske koordinatore možemo reći da su volonteri jer za svoj dodatni angažman ne dobivaju naknadu.

Na razini jedne, dvije županije ili dijela županije, ovisno o broju Ekoškola, provedbu programa u školama nadziru tzv. Regionalni koordinatori (14 koordinatora). To su istaknuti pedagoški djelatnici, predani ovom programu, koji nam šalju izvješća o svojim nadzornim posjetima Ekoškolama. Troškovi prijevoza u svezi obilaska Ekoškola nadoknađuje im Udruga Lijepa Naša.

Kompletnu provedbu programa, na razini svih Ekoškola, nadziru stručni suradnici – zaposlenici Udruge Lijepa Naša, također odlaskom na teren i obilaskom Ekoškola, putem online baze podataka u koju su umrežene sve Ekoškole, organiziranjem godišnjih seminara za nove Ekoškole, organiziranjem susreta Ekoškola i ekološkog natjecanja (Ekološki kviz „Lijepa Naša“), te smotre (Dani kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje), nazočnošću godišnjim sastancima nacionalnih operatera Ekoškola na razini cijele Zaklade, te raznim drugim aktivnostima i poticajima prema Ekoškolama. Zaposlenici na ovom programu su Anita Šetić, dipl. soc./croat. i Teuta Skorin, mag.biol. kojima povremeno u provedbi pomažu: mr.sc. Josip Gregac, Marinka Kutle, dipl. ing. agr., te doc.dr.sc. Ante Kutle, predsjednik Udruge Lijepa Naša.

7. EDUKACIJA

Dana 21. listopada 2017. u Zagrebu organizirali smo uvodni seminar za nove Ekoškole na kojem su sudjelovale, uz odgovorne osobe za provedbu programa u školama također i osobe iz same udruge koje sudjeluju u provedbi programa.

Svi sudionici seminara dobili su konkretne informacije i naputke potrebne za realizaciju programa Ekoškole u njihovim institucijama. Dobili su potrebne materijale (Priručnik za Ekoškole, Godišnjak Ekoškole br. 17 i tematske priručnike: Voda, Otpad, Energija, Zdravi život i Prijevoz). Svi priloženi materijali služe im u realizaciji programa Ekoškole u šk. god. 2017/18. i dalje. Svaki sudionik dobio je potvrdu o sudjelovanju na seminaru. Povratnu informaciju uključenih u edukaciju primili smo u obliku njihove prijave za sudjelovanje njihove ustanove u programu Ekoškole. Od 23 ustanove čiji su predstavnici sudjelovali na seminaru, 20 ustanova je poslalo prijavu za sudjelovanje u programu Ekoškole. Što znači da je od 68 sudionika seminara njih 60 bilo zadovoljno ponuđenim sadržajem te je odlučilo aktivno sudjelovati u realizaciji ovog programa putem svoje ustanove.

Također smo sudjelovali na vrlo instruktivnom sastanku nacionalnih operatera Ekoškola u Parizu od 17. do 21. studenog 2017.

8. EVALUACIJA USPJEŠNOSTI PROGRAMA

Prilikom svakog posjeta Ekoškoli regionalni i nacionalni koordinator dužan je ispuniti **Izvešće o nadzornom posjetu Ekoškoli** što je svojevrsna in situ evaluacija provedbe programa. Ovakva evaluacija se provodi dva puta u razdoblju između svake obnove statusa Ekoškole (dvije godine). Jedna evaluacija regionalnog koordinatora, jedna nacionalnog koordinatora. Prilikom svake obnove ili stjecanja statusa svaka je ustanova dužna popuniti obrazac stjecanja/obnavljanja statusa, što je ujedno i samoevaluacija rada Ekoškole. U ovu kategoriju spada godišnje izvješće koje je svaka Ekoškola dužna poslati u Lijepu Našu. Konačnu evaluaciju i ocjenu rada Ekoškole donosi Nacionalni ocjenjivački sud prilikom donošenja odluka o stjecanju ili obnovi statusa Ekoškole.

9. OSTALI PODATCI O DOSADAŠNJOJ PROVEDBI PROJEKTA

U 2017. godinu u sklopu programa Ekoškole u suradnji s različitim partnerima uspješno smo organizirali i realizirali nekoliko projekata i natječaja.

9.1. KAMPANJA „ZA MANJE OTPADA“ – šesta godina provedbe

Litter Less kampanju ili kako smo je mi preveli "Za manje otpada" sponzorira tvrtka Wrigley, a u Hrvatskoj je organiziraju Zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš (Foundation for Environmental Education – FEE) i Udruga Lijepa Naša. Kampanju je prve godine provelo 15 osnovnih škola u Hrvatskoj, druge godine u kampanju je bilo uključeno 25 osnovnih Ekoškola, u trećoj godini kampanju je provelo 40 Ekoškola, u četvrtoj godini u kampanju je bilo uključeno 25 Ekoškola, a u petoj godini u kampanju je bilo uključeno 35 Ekoškola iz Republike Hrvatske. U 2016/2017. šk. godini u kampanju su bile uključene 32 Ekoškole.

Glavni cilj kampanje je smanjiti otpad te dugoročno utjecati na promjenu navika kod mladih. Ostali ciljevi su:

- podizanje svijesti o utjecaju otpada na okoliš lokalne i šire zajednice;
- pomoć učenicima u stjecanju novih znanja i vještina u gospodarenju otpadom;
- suradnja škola na promociji odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj;
- izvještavanje o tijeku kampanje kroz metodologiju sedam koraka;
- obavještavanje o postignutim rezultatima putem medija.

Škole koje su realizirale kampanju „Za manje otpada“ u šk.god. 2016/17.

1. Osnovna škola „Antun i Stjepan Radić“, Gunja	17. Osnovna škola Đure Prejca, Desinić
2. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Komletinci	18. Osnovna škola Sesvete
3. Osnovna škola Dore Pejačević, Našice	19. Osnovna škola Frana Galovića, Zagreb
4. Osnovna škola Retfala, Osijek	20. Dječji vrtić „Duga“, Zagreb
5. Osnovna škola dr. Franje Tuđmana, Beli Manastir	21. Dječji vrtić Vrapče, Zagreb
6. Gimnazija Nova Gradiška	22. Dječji vrtić Srednjaci, Zagreb
7. Osnovna škola „Davorin Trstenjak“, Čačavica	23. Dječji vrtić Botinec – Područni objekt Mala Mlaka
8. Dječji vrtić „Cvrčak“, Virovitica	24. Dječji vrtić Križ
9. Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica	25. Dječji vrtić „Lojtrica“, Velika Gorica
10. Osnovna škola Slavka Kolara, Hercegovac	26. Osnovna škola Marije i Line, Umag
11. COOR Podravsko sunce, Koprivnica	27. Dječji vrtić „Cvrčak i mrav“, Tribalj
12. I. osnovna škola Varaždin	28. Dječji vrtić Matulji
13. VI. osnovna škola Varaždin	29. Osnovna škola Srdoči, Rijeka
14. Dječji vrtić „Panda“, Varaždin	30. Osnovna škola Split 3, Split
15. Osnovna škola Breznički Hum	31. Osnovna škola Slano
16. Osnovna škola Zlatar Bistrica	32. Osnovna škola Ivana Gundulića, Dubrovnik

9.2. PROJEKT „EKO-PAKET“ - šesta godina provedbe

Udruga Lijepa Naša je u suradnji s tvrtkom Tetra Pak nastavila s provedbom zabavnog, ali istovremeno i edukativnog projekta „Eko-paket“, a namijenjen je isključivo učenicima Ekoškola diljem Hrvatske.

Cilj projekta je educiranje o važnosti odvojenog zbrinjavanja upotrijebljene Tetra Pak ambalaže i odgovornog ponašanja prema prirodi. Potičući djecu na prikupljanje i izradu radova od upotrijebljene Tetra Pak ambalaže, na zabavan način oni uče o ulozi čovjeka u brizi za okoliš.

Ideja projekta ostala je ista – zabavljamo se uz učenje i odgovorno ponašanje prema okolišu kroz nekoliko koraka:

- zbrinjavanje prikupljene upotrijebljene Tetra Pak ambalaže u kutije Eko paketa
- kreativni zadatak: crtanje, slikanje i izrada skulptura, ali i izrada čestitki, lusteri, košara, kutija za knjige samo su neke od stvari koje su učenici izraditi od upotrijebljene Tetra Pak ambalaže.
- u 2017. godini odabrali smo tri važna događaja za naš planet, koje smo tematski vezali uz zadatke koje treba ostvariti kako bi se ušlo u konkurenciju za osvajanje nagrada. Svoje radove učenici su posvetili klimatskim promjenama, zaštiti šuma i recikliranju, te ih poslali u zadanim rokovima.
- učenje o okolišu kroz eko radionice.

Osim uputa kako se pravilno pobrinuti za iskorištenu ambalažu, treba naučiti zašto je recikliranje važno, te kako odgovornim ponašanjem prema prirodi možemo pridonijeti njezinom očuvanju, ali i našem kvalitetnijem i zdravijem životu.

Upravo zato smo one škole koje su pokazale najveću kreativnost i aktivno sudjelovanje u projektu iznenadili posjetom stručnih odgajatelja. Oni su održali predavanja i ekološke radionice zabavno-edukativnog sadržaja s ciljem poticanja veće aktivnosti djece i njihovih roditelja u području ekologije i širenju glavnih poruka ovog projekta.

Radionice su održane u ukupno osam škola i vrtića.

Stručni žiri koji se sastoji od predstavnika tvrtke Tetra Pak i Udruge Lijepa Naša, izabrao je devet ponajboljih radova, po tri rada u svakoj tematskoj cjelini, a nevezano uz oblik kreativnog izražavanja. Od triju radova u jednoj tematskoj cjelini, svaki će predstavljati jednu od tri kategorije uzrasta:

- a) predškolski uzrast
- b) učenici prva četiri razreda osnovne škole
- c) učenici od 5. do 8. razreda osnovne škole, te učenici srednjih škola

Stručni žiri koji se sastoji od predstavnika tvrtke Tetra Pak i Udruge Lijepa Naša između finalista sva tri kruga natječaja biraju pobjednike u tri natječajne kategorije, a nagrade su sljedeće:

- 5.000 kn za pobjednički rad u kategoriji predškolskog uzrasta
- 5.000 kn za pobjednički rad u kategoriji učenika prva četiri razreda osnovne škole
- 5.000 kn za pobjednički rad u kategoriji učenika od 5. do 8. razreda osnovne škole, te učenika srednjih škola

U šk. god. 2016/2017 u projekt se uključilo 100 Ekoškola. Većina njih je sudjelovala i u kreativnom natječaju, a najkreativnije smo nagradili. U kategoriji predškolskog uzrasta nagradu je osvojio **Dječji vrtić Ivane Brlić Mažuranić - Područni vrtić „Kosjenka“ iz Slavenskog Broda**, u kategoriji učenika prva četiri razreda osnovne škole nagradu je osvojila **Osnovna škola Bol s otoka Brača** i u kategoriji učenika od 5. do 8. razreda osnovne škole, te učenika srednjih škola nagradu je osvojila **Ekonomska škola Braće Radić iz Đakova**.

9.3. PROJEKT „VELIKI LOV NA BILJKE“ 2017/2018. – druga godina provedbe

U rujnu 2016., početkom nove školske godine, pokrenuli smo novi projekt „Veliki lov na biljke“ (The Great Plant Hunt). To je edukativni projekt Ekoškola i Toyote. Organizatori projekta su Zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš (*Foundation for Environmental Education* - FEE) i Toyota Motor Europe zajedno s The Royal Botanic Gardens, Kew te nacionalnim koordinatorima programa Ekoškole u zemljama sudionicama.

Projekt je usredotočen na biološku raznolikost s posebnim naglaskom na biljke i njima pridruženim vrstama. Veliki lov na biljke namijenjen je djeci u dobi od 5 do 11 godina, a glavni cilj projekta je obrazovati djecu o biološkoj raznolikosti, njenoj važnosti, te ih poticati na pozitivno djelovanje. Projekt se temelji na odgojno-obrazovnim principima Zaklade za odgoj i obrazovanje (FEE), a sadrži i praktični dio, aktivnosti koje se temelje na materijalima razvijenim u Royal Botanic Gardens, Kew.

Ostali ciljevi projekta su:

- Razvoj mladih kao zagovornike očuvanja biološke raznolikosti
- Promocija lokalnih akcija vezanih uz biološku raznolikost
- Razvoj znanstveno utemeljenih nastavnih materijala u skladu s načelima Konvencije o biološkoj raznolikosti (Convention on Biological diversity - CBD) koji bi omogućili odgojiteljima/nastavnicima promociju aktivnosti vezanih za obrazovanje o biološkoj raznolikosti
- Promicanje kritičkog razmišljanja uz pristup „idi i vidi“ (učenje kroz rad)
- Biti u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti / Zelenim koridorom (Green Corridor)
- Pomoći u postizanju EU/UN ciljeva za obrazovanje o biološkoj raznolikosti

Koristi ovog projekta:

- Podizanje svijesti o važnosti biološke raznolikosti
- Očuvanje biološke raznolikosti u Europi

- Međunarodna baza podataka biljnih vrsta i za njih vezane biološke raznolikosti
- Inovativni projekt kroz razne programe Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš

U prvoj godini provedbe u projekt je bilo uključeno 8 hrvatskih Ekoškola, dok je u drugoj godini provedbe Velikog lova na biljke uključeno 50 hrvatskih Ekoškola:

1. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Komletinci	26. Dječji vrtić „Malešnica“, Zagreb
2. Osnovna škola Dore Pejačević, Našice	27. Dječji vrtić Hrvatski Leskovac – Područni objekt „Zvončiči“
3. Osnovna škola Ernestinovo	28. Osnovna škola Jure Kaštelana, Zagreb
4. Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška	29. Osnovna škola Gračani, Zagreb
5. Osnovna škola „Davorin Trstenjak“, Čadavica	30. Dječji vrtić „Mali princ“, Zagreb
6. Osnovna škola Ferdinandovac	31. Osnovna škola Šestine, Zagreb
7. Dječji vrtić „Tratinčica“, Koprivnica	32. Dječji vrtić Botinec – Područni vrtić Mala Mlaka
8. Dječji vrtić „Vrapčić“, Šenkovec	33. Dječji vrtić Kutina
9. Dječji vrtić „Panda“, Varaždin	34. Dječji vrtić „Radost“, Novska
10. Osnovna škola Ante Starčevića, Lepoglava	35. Osnovna škola Banova Jaruga
11. Osnovna škola Visoko	36. Osnovna škola 22. lipnja, Sisak
12. Osnovna škola Zlata Bistrica	37. Dječji vrtić „Sisak novi“, Sisak
13. Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskog, Zabok	38. Osnovna škola Draganići
14. Osnovna škola Stjepana Radića, Brestovec Orehovički	39. Dječji vrtić „Topolino“, Pula
15. Osnovna škola Konjščina	40. Osnovna škola Vladimira Nazora, Vrsar
16. Osnovna škola Viktora Kovačića, Hum na Sutli	41. Dječji vrtić Bakar
17. Dječji vrtić „Naša radost“, Pregrada	42. Osnovna škola Gornja Vežica, Rijeka
18. II. osnovna škola Vrbovec	43. Dječji vrtić „Zlatna Ribica“, Kostrena
19. Dječji vrtić Križ	44. Dječji vrtić Matulji
20. Dječji vrtić Ivanić Grad	45. Osnovna škola „Vladimir Gortan“, Rijeka
21. Osnovna škola „Ljubo Babić“, Jastrebarsko	46. Osnovna škola Primošten
22. Dječji vrtić „Izvor“, Samobor	47. Osnovna škola prof. Filipa Lukasa, Kaštel Stari
23. Osnovna škola Čučerje, Zagreb	48. Osnovna škola Bol, Bol
24. Dječji vrtić Srednjaci, Zagreb	49. Osnovna škola Stobreč
25. Dječji vrtić „Duga“, Zagreb	50. Osnovna škola Jelsa

Dana 07. i 09. listopada 2017. godine organizirali smo edukacije za koordinatore projekta.

9.4. PROJEKT “MI JEDEMO ODGOVORNO“ – WE EAT RESPONSIBLY (skraćeno WER)

Udruga Lijepa Naša se tijekom 2014. zajedno s partnerima prijavila na natječaj Europske komisije iz skupine DEAR (Development Education and Awareness Raising). Projekt koji smo kandidirali nazvali smo „Mi jedemo odgovorno“ i s njegovom realizacijom krenuli smo nastavne godine 2015/2016. Nositelj projekta je udruga „Glopolis“ iz Praga (Češka Republika), a ostali partneri iz 9 zemalja Europske Unije, a ujedno i članica FEE su: TEREZA (Češka), ŽIVICA (Slovačka), Društvo DOVES – FEE (Slovenija), Central Carpatho-Danubian de Geoecologie (Rumunjska), Bulgarian Blue Flag Movement (Bugarska), Udruga Lijepa Naša (Hrvatska), Environmental Partnership Foundation (Poljska), Nature Trust Malta (Malta), Vides Izglitibas Fonds (Latvija).

Projekt "Mi jedemo odgovorno" je prvi pokušaj u EU ka izgradnji školskog programa koji rješava ključna pitanja potrošnje hrane. Kroz akcijski orijentiranu pedagošku metodologiju, poznatih 7 koraka Ekoškola, mladi razvijaju kritičko razmišljanje, znanje, vještine i stavove te nastoje postati globalni građani i izazvati sami sebe da usvoje nove obrasce ponašanja i nove prehrambene navike. "Mi jedemo odgovorno" je akcijski orijentirani globalni program učenja s ciljem razvoja kritičkog razmišljanja, znanja, vještina i stavova koji će omogućiti mladima da usvoje nove obrasce ponašanja. Projekt potiče učitelje da ugrade teme o odgovornoj potrošnji hrane u svoja predavanja i motivira učenike na aktivnosti koje će potaknuti pozitivne promjene u školi, obitelji i lokalnoj zajednici. Cilj projekta također je podići svijest roditelja i lokalne zajednice o globalnim utjecajima naših svakodnevnih odluka.

2015-16. školska godina bila je izuzetna za 20 Ekoškola iz Hrvatske koje su imale priliku sudjelovati u projektu „Mi jedemo odgovorno“ kroz uvodnu godinu, u školskoj godini 2016/2017. u realizaciju projekta uključeno je 54 Ekoškola, a u 2017/2018. u projekt je uključeno 26 Ekoškola iz Hrvatske. Više od 10 000 učenika ima jedinstvenu priliku istražiti međuovisnosti između sebe i ostatka svijeta, dobit dodatnu motivaciju i sposobnost da se trude živjeti održivo i pošteno prema ljudima u globalnom svijetu u kojem živimo. U projektu je tijekom prve i druge godine sudjelovalo preko 400 nastavnika, a 200 nastavnika educirano je o odgovornom konzumiranju hrane.

Na početku svake školske godine, zajednički eko timovi nastavnika i djece iz svake Ekoškole napravili su analizu prehrambenih navika u Ekoškolama i vlastitim domovima. Na temelju ovog istraživanja oni su izabrali teme koje će obrađivati tijekom cijele nastavne godine (primjerice palmino ulje, hrana nije otpad, prekomjerna konzumacija mesa, lokalna i sezonska hrana, odakle dolazi i koliko putuje naša hrana itd). Tijekom cijele godine eko timovi slijede metodologiju sedam koraka kao najbolju strategiju i edukacijski model za njih same, njihove prijatelje roditelje i susjede.

Na kraju školske godine u svakoj Ekoškoli organiziran je Projektni dan na kojem je eko tim informirao učenike, nastavnike, roditelje i širu zajednicu o temi koju su odabrali.

Ciljevi projekta:

- Odgoj i obrazovanje za održivi način življenja: uz teme o odgovornoj prehrani, nastavnici iznose aktualne svjetske probleme izravno u razredu te otvaraju dječju raspravu s ciljem traženja odgovornijih principa našeg svakodnevnog života.
- Učenici nosioci promjena: aktivni učenici istražuju povezanost globalnih i lokalnih tema. Male promjene u našem lokalnom okružju mogu imati veliki utjecaj na globalnoj razini!
- Aktivni roditelji: kada je u pitanju odgovorna prehrana kod kuće roditelji su ključ. Dobrodošli su svi savjeti o odgovornoj potrošnji hrane kod kuće.
- Uključivanje lokalne zajednice: stručnjaci za hranu, kuhari i aktivisti, poljoprivrednici i političari podupiru aktivnosti Ekoškola. Što nas je više, veći utjecaj imamo!
- Razmjena iskustava: Ekoškole iz devet zemalja sudionica razmjenjivati će primjere dobre prakse. Na međunarodnom forumu, koji će se održati u Pragu, pridružiti će nam se stručnjaci iz područja odgoja i obrazovanja te prehrane.
- Objava edukativnih materijala: kako bi uspješno implementirali temu odgovorne prehrane za sve uzraste u Ekoškolama, pripremiti će mo metodologiju, nastavne pripreme i publikacije o tome kako naša hrana mijenja svijet.

U uvodnoj godini projekta osmišljena je i do kraja definirana metodologija koja počiva na platformi 7 koraka Ekoškola specijaliziranoj i usmjerenoj ka odgovornom postupanju s hranom. Tijekom druge godine metodologija je u svojoj cijelini implementirana u većem broju Ekoškola. Metodologija je podijeljena u 3 dijela, a svaki je dio prilagođen posebnoj dobnoj skupini. Metodologija sadrži motivacijske priče za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski uzrast, upitnike potrebne za analizu prehrambenih navika u Ekoškoli, školskoj kuhinji i obiteljima, tablice za izradu akcijskog plana, smjernice za realizaciju svakog koraka i primjere nastavnih priprema za svaku navedenu temu iz svih uključenih zemalja.

Svaka Ekoškola odabrala je jednu ili više ponuđenih tema koje smo nazvali:

- **Konzumacija lokalne i sezonske hrane**
- **Manja konzumacija mesa**
- **Veća konzumacija svježih i neprerađene hrane**
- **Upoznajmo uzgajivača (Tko su ljudi iza hrane koju jedem?)**
- **Ne bacajmo hranu!**
- **Čuvanje i uzgoj starih vrsta (Očuvanje biološke raznolikosti)**

Svaka od navedenih tema u metodologiji je detaljno objašnjena i sadrži priče koje će djecu i učitelje educirati o problemu i motivirati na vlastitu aktivnost i dodatno istraživanje.

Ovim projektom Ekoškole su istraživale kako ono što jedemo utječe na globalan svijet u kojem živimo i pokušale odgovoriti na šest ključnih pitanja odgovornog konzumenta:

- **Što jedem?**
- **Odakle dolazi hrana koju jedem?**
- **Kako je proizvedena hrana koju jedem?**
- **Koliko hrane pojedem?**
- **Koliko hrane bacim?**
- **Kakav je globalni utjecaj hrane koju jedem?**

Kroz realizaciju prve godine projekta osmislili smo i definiciju odgovorne prehrane:

Odgovorno konzumiranje hrane predstavlja svjestan izbor hrane uzevši u obzir zaštitu okoliša, političke, socijalne, kulturne i ekonomske aspekte naših odluka, koje su u skladu s temeljnim i stvarnim potrebama, sa malim ili nikakvim utjecajem na planet, a pozitivnim utjecajem na poboljšanje kvalitete života pojedinca i društva u cjelini.

Na poslijetku su djeca, učenici, odgojitelji i nastavnici aktivno uključeni u projekt savjetovali svojim obiteljima, prijateljima i sugrađanima da u svojim svakodnevnim prehrambenim navikama budu odgovorni prema sebi, lokalnoj i globalnoj sredini u kojoj žive i da pokušaju:

- **Jesti manje, ali kvalitetnije**
- **Jesti lokalno, sezonski i organski ako je to moguće**
- **Češće zamijeniti meso hranom biljnog podrijetla**
- **Odabrati hranu proizvedenu tako da ne utječe na ljude i planet (vodu, tlo, ekosustav i klimu)**
- **Učiniti svoju hranu što raznolikijom**
- **Paziti na palmino ulje**
- **Nastojati se što manje razbacivati hranom**

Ekoškole uključene u projekt „Mi jedemo odgovorno“ u nastavnoj godinu 2015/2016.

1. Zdravstveno veleučilište Zagreb	11. Tehnička škola Kutina
2. Dječji vrtić „Radost“, Jastrebarsko	12. Osnovna škola „August Šenoa“, Osijek
3. Osnovna škola „Grigor Vitez“, Sv. Ivan Žabno	13. Dječji vrtić Sisak Stari, Sisak
4. Dječji vrtić „Bajka“, Varaždin,	14. Osnovna škola Janka Leskovara, Pregrada
5. I. osnovna škola Varaždin	15. Osnovna škola Eugena Kumičića, Slatina
6. Osnovna škola Nad lipom, Zagreb	16. Dječji vrtić Malešnica, Zagreb
7. Osnovna škola Braće Radić, Zagreb	17. Osnovna škola Vjenceslava Novaka, Zagreb
8. Srednja škola Arboretum Opeka, Vinica	18. Osnovna škola Donji Kraljevec
9. Osnovna škola Sveti Martin na Muri	19. Osnovna škola Jure Kaštelana, Zagreb
10. Osnovna škola Visoko	20. Dječji vrtić Srednjaci, Zagreb

Ekoškole uključene u projekt „Mi jedemo odgovorno“ u nastavnoj godinu 2016/2017.:

1. Osnovna škola Matije Gupca, Gornja Stubica	28. Dječji vrtić „Ćok“, Tkon
2. Dječji vrtić „Lojtrica“, Velika Gorica	29. Dječji vrtić „Panda“, Varaždin
3. Osnovna škola Ivana Gundulića, Dubrovnik	30. Gimnazija Pula
4. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Komletinci	31. Dječji vrtić „Topolino“, Pula
5. Gimnazija Nova Gradiška	32. Dječji vrtić Sisak Novi, Sisak
6. Dječji vrtić „Osmijeh“, Šibenik	33. Osnovna škola „Petar Zrinski“, Čabar
7. Dječji vrtić „Duga“, Zagreb	34. Osnovna škola „Petar Berislavić“, Trogir
8. Dječji vrtić „Pipi duga čarapa“, Zagreb	35. Osnovna škola Ljudevita Gaja, Nova Gradiška
9. Dječji vrtić „Trnoružica“, Zagreb	36. Osnovna škola „Antun Gustav Matoš“, Tovarnik
10. Ekonomska i trgovačka škola Čakovec	37. Osnovna škola kralja Tomislava, Našice
11. Dječji vrtići Općine Primošten – Dječji vrtić „Bosiljak“, Primošten	38. Osnovna škola kraljice Jelene, Solin
12. Osnovna škola Retfala, Osijek	39. Gimnazija Vukovar
13. Osnovna škola Markuševec, Zagreb	40. Ugostiteljsko-turistička škola Osijek
14. Dječji vrtić Hrvatski Leskovac - Područni vrtić „Zvončići“	41. Osnovna škola Žrnovnica, Split
15. Dječji vrtić „Snjeguljica“, Rijeka	42. Osnovna škola dr. Branimira Markovića, Ravna Gora
16. Dječji vrtić Bakar	43. Osnovna škola Mejaši, Split
17. Osnovna škola Slatine, Split	44. Osnovna škola Vežica, Rijeka
18. Osnovna škola Lovas	45. Osnovna škola Blage Zadre, Vukovar
19. Osnovna škola Zlatar Bistrica	46. Dječji vrtić „Kolibri“, Zagreb
20. Osnovna škola Ernestinovo	47. Osnovna škola Supetar
21. COOR Podravsko sunce, Koprivnica	48. Osnovna škola Breznički Hum
22. Osnovna škola Bol	49. Osnovna škola Eugena Kumičića, Velika Gorica
23. Osnovna škola „Milan Amruš“, Slavonski Brod	50. Veleučilište Velika Gorica
24. Osnovna škola Vladimira Nazora, Postira	51. Dječji vrtić „Dječja mašta“, Čakovec
25. Osnovna škola „Ivan Mažuranić“, Sibinj	52. Dječji vrtić „Jabuka“, Zagreb
26. Dječji vrtić „Vrapčić“, Šenkovec	53. Osnovna škola Đure Prejca, Desinić
27. Dječji vrtić „Žirek“, Velika Gorica	54. Osnovna škola Ante Starčevića, Lepoglava

Ekoškole uključene u projekt „Mi jedemo odgovorno“ u nastavnoj godinu 2017/2018.:

1. Osnovna škola Zrinskih, Nuštar
2. Graditeljsko-geodetska škola Osijek
3. Ekonomska škola braće Radić Đakovo
4. Osnovna škola „Ivana Bričić Mažuranić“, Orahovica
5. Dječji vrtić „Cvrčak“, Virovitica
6. Dječji vrtić „Pčelica“, Čazma
7. Dječji vrtić „Tratinčica“, Koprivnica
8. Osnovna škola „Antun Nemčić Gostovinski“, Koprivnica
9. Osnovna škola Sokolovac
10. Osnovna škola Štrigova
11. Osnovna škola Sesvete
12. Srednja škola Pregrada
13. Osnovna škola Vladimira Bosnara, Stubičke Toplice
14. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Budinščina
15. Dječji vrtić „Radost“, Novska
16. Osnovna škola Vugrovec- Kašina
17. Dječji vrtić „Proljeće“, Sveti Ivan Zelina
18. Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Topusko
19. Obrtnička i tehnička škola Ogulin
20. Dječji vrtić Viškovo
21. Dječji vrtić „Zlatna ribica“, Kostrena
22. Dječji vrtić „Katarina Frankopan“, Krk
23. Osnovna škola dr. Ante Starčevića, Pazarište Klanac
24. Dječji vrtić „Radost“, Zadar
25. Osnovna škola Visoka, Split
26. Osnovna škola Lapad, Dubrovnik

9.5. EKOLOŠKI KVIZ „LIJEPA NAŠA“ 2017.

2017. godine, kao i prethodnih 25 godina, učenici osnovnih i srednjih škola iz Republike Hrvatske natjecali su se u znanju iz nekoliko školskih predmeta koji svojim gradivom zaokružuju sadržaje iz područja zaštite prirode i okoliša (ekologije). Od 1998. s njima se ravnopravno natječu učenici iz hrvatskih škola s prostora Herceg-Bosne, a posljednjih devet godina i učenici iz hrvatskih škola/odjeljenja iz Vojvodine. Od 1999. godine dolaze nam povremeno i hrvatske škole iz Mađarske, Rumunjske i Austrije, više kao gosti, a ove godine i kao natjecatelji, pa nas to dodatno raduje.

Ovo je, bez sumnje, jedno od najsloženijih natjecanja u izvannastavnim aktivnostima, koje osim gradiva iz pojedinih predmeta uključuje prikaz konkretnih aktivnosti i promišljanja o prirodnim, kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, te razvitku odgovornosti i pozitivnog stava prema okruženju u kojem živimo. Učenici, nastavnici i ostali sudionici ovog natjecanja daju nemjerljiv doprinos u ukupnim nastojanjima da se ekološki problemi na vrijeme uoče i barem djelomice riješe na lokalnoj razini, čime posredno utječu i na globalno stanje.

2017. godine Ekološki kviz „Lijepa Naša“ održao se na svehrvatskoj razini od 31. ožujka do 02. travnja u Zagrebu u Hotelu „I“. Sudjelovalo je 48 osnovnih i srednjih škola od čega 38 Ekoškola iz 16 hrvatskih županija i Grada Zagreba, te 8 hrvatskih škola s područja Herceg-Bosne i 2 hrvatske škole iz Vojvodine. Pošto je Ekološki kviz „Lijepa Naša“ ušao u metodologiju Ekoškola u Hrvatskoj kao njen „osmi korak“ od 2014. godine na ovom natjecanju sudjeluju samo osnovne i srednje Ekoškole iz RH, te hrvatske škole izvan RH. Valja ovdje istaći da već nekoliko godina osnovne Ekoškole, koje provode nastavu po posebnom i/ili prilagođenom programu, provede zasebno natjecanje iz Ekologije u okviru grupacije tih škola. Nakon pismenog dijela, prezentacije istraživačkog rada i usmenog dijela natjecanja prvo mjesto, u kategoriji osnovnih škola osvojila je ekipa **Osnovne škole Tužno**, a u kategoriji srednjih škola prvo mjesto je osvojila ekipa **Gimnazije Nova Gradiška**.

Najuspješnije osnovne škole na svehrvatskom Ekološkom kvizu Lijepa Naša 2017.

1. Osnovna škola Tužno
2. Osnovna škola Šime Budinića, Zadar
3. Osnovna škola Šestine, Zagreb

Najuspješnije srednje škole na svehrvatskom Ekološkom kvizu Lijepa Naša 2017.

1. Gimnazija Nova Gradiška
2. Srednja škola Pregrada
3. Srednja škola Obrovac

Pohvaljene prezentacije

- Osnovna škola Tužno – *Korak po korak do manjeg ekološkog otiska*
- Osnovna škola „22. Oktobar“, Bački Monoštor – *Eko-multikulturalna učionica*
- Osnovna škola Marije i Line, Umag – *Maslinovo ulje u bakinjoj kuhinji – može li biti slasnije?*
- Gimnazija Vukovar – *Je li 100% uistinu 100%*

9.6. DANI KRUHA – DANI ZAHVALNOSTI ZA PLODOVE ZEMLJE 2017.

Dani kruha – dani zahvalnosti za plodove zemlje obilježeni su 26. godinu za redom u organizaciji Udruge Lijepa Naša. Smotra je organizirana na svim razinama odgojno-obrazovnog sustava (u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama, učeničkim domovima, školama za učenike s posebnim potrebama), s ciljem očuvanja biološke raznolikosti (izložbom plodova

zemlje), kulturnih i etničkih običaja, te iskazivanja duhovnog i nacionalnog jedinstva našeg naroda, poglavito kroz štovanje kruha koji predstavlja izraz životne i duhovne snage. Smotru su provele sve hrvatske Ekoškole na školskoj razini, nekoliko županija, uključujući i grad Zagreb, na županijskoj razini, te 42 Ekoškole iz RH i 5 hrvatskih škola izvan RH na svehrvatskoj razini.

Domaćini svehrvatske svečanosti bili su Općina Malinska-Dubašnica, Turistička zajednica Malinska-Dubašnica, OŠ Malinska-Dubašnica, te Dječji vrtić Malinska-Dubašnica. Na smotri su bile osnovne i srednje škole, dječji vrtići i đачki domovi iz 16 županija Hrvatske, iz Grada Zagreba te osnovne i srednje škole iz 4 županije Herceg-Bosne. Sve su se škole predstavile s po jednim izložbenim prostorom-štamdom na kojem su izložile kruh, krušne proizvode, različite plodove zemlje te stare alate. Svečanost je okupila oko 500 sudionika.

B. Financijski dio

PRIHODI:

1.	Jedinice lokalne i regionalne samouprave	799.100,00 kn	Godišnja članarina u programu Ekoškola
2.	Ekoškole	273.771,21 kn	Godišnja članarina u programu Ekoškola
3.	Tetra Pak d.o.o.	15.000,00 kn	Potpoda programu Ekoškola
4.	Glopolis (EU)	185.609,89 kn	Potpoda projektu Mi jedemo odgovorno (WER)
5.	Wrigley/FEE (Litter Less)	16.359,16 kn	Potpoda projektu „Za manje otpada“ (Litter Less)
6.	FEE-Toyota	178.668,28	Potpoda projektu „Veliki lov na biljke“ (TGPH)
	UKUPNO	178.668,28178.668,28	

RASHODI:

Direktni troškovi (1/1):

1.	Članarina u FEE	35.946,25 kn
2.	Godišnji paušal na broj Ekoškola	16.688,00 kn
3.	Nabava Zelenih zastava za 2017. godinu	49.225,72 kn
4.	Tisak certifikata u Litter Less projektu	15.750,00 kn
5.	Nagrade sudionicima u projektu Eko-paket	15.000,00 kn
6.	Projekt „Mi jedemo odgovorno“ - doznaka za 28 škola	84.028,00 kn
	- putni troškovi i dnevnice u svezi projekta WER	6.309,50 kn
	- tisak certifikata i memoranduma	2.837,50 kn
	- seminari (prehrana, najam dvorane, putni troškovi)	20.247,70 kn
	Ukupno projekt WER	246.032,67 kn
7.	Projekt Didaktičke farme	1.606,00 kn
8.	Projekt „Veliki lov na biljke“ (refundacija troškova domaćinima seminara)	23.335,26 kn
9.	Natjecanje Ekološki kviz „Lijepa Naša“ 2017.	
	- grafička priprema i tisak biltena i majica EK	82.325,00 kn
	- usluge student servisa u pripremi natjecanja	31.302,00 kn
	- trošak prijevoza učenika i nastavnika	24.746,79 kn
	- smještaj i prehrana 257 sudionika natjecanja	106.673,00 kn
	- troškovi državnog povjerenstva	7.354,00 kn
	Ukupno EK	771.424,39 kn
10.	Smotra Dani kruha-dani zahvalnosti za plodove zemlje 2017.	
	- grafička priprema i tisak biltena DK	73.781,25 kn
	- smještaj sudionika smotre DK	38.060,00 kn
	- najam izložbenih štandova	10.600,00 kn
	- putni troškovi sudionika smotre DK	50.063,00 kn
	Ukupno DK	1.717.370,03 kn
11.	Regionalni koordinatori Ekoškola (putni troškovi)	20.691,25 kn
12.	Godišnji sastanak nacionalnih operatera EŠ	2.473,35 kn
13.	Godišnja državna svečanost Ekoškola	57.255,50 kn
14.	Grafička priprema i tisak biltena Ekoškola br. 17	213.225,00 kn
15.	Grafička priprema i tisak priručnika Darwinovim stopama	61.225,00 kn
	UKUPNO DIREKTNI TROŠKOVI	1.050.749,00 kn

Indirektni troškovi (1/2):

1.	Komunikacije (tel/fax., mobtel., Internet, servisiranje komunikacijskih uređaja, održavanje web stranice)	18.196,31 kn
2.	Poštarina	7.708,45 kn
3.	Uredski materijal i oprema	53.838,46 kn
4.	Knjigovodstveni servis	15.000,00 kn

5.	Pravne usluge, ovrhe i sudski troškovi	3.489,63 kn
6.	Sjednice upravljačkih tijela	12.753,25 kn
7.	Troškovi vođenja žiro računa	5.360,03 kn
8.	Blagajna i kartično plaćanje (uključuje i potrošnju goriva)	21.824,18 kn
9.	Vozni park (osiguranje, popravci, HAK i dr.)	6.525,45 kn
10.	Adaptacija poslovnog prostora	22.475,00 kn
11.	Troškovi revizijskog uvida	2.187,50 kn
12.	Režijski troškovi	16.631,95 kn
13.	Plaće i ugovori o djelu	
	- obvezni doprinosi	290.696,15 kn
	- neto plaće i ugovori o djelu	435.433,90 kn
	Ukupno plaće i ugovori o djelu	726.130,05 kn
14.	Ostali indirektni troškovi (knjiga Cres-Lošinj, Atlas kem. Elemenata u Hrvatskom vinogorjima, časopisi, knjige i dr. tiskovine)	162.002,13 kn
	UKUPNO INDIREKTNI TROŠKOVI	1.1.800.252,44 kn
	SVEUKUPNO RASHODI	2.124.871,30 kn

Razlika prihoda i rashoda u iznosu od 656.362,80 kn plaćena je iz prenešenih sredstava iz predhodne godine, te iz prihoda drugih programa.

Zagreb, 08. siječnja 2018.

Voditeljica programa Ekoškole:
Anita Šetić, dipl.soc.

Anita Šetić

Predsjednik Udruge Lijepa Naša
doc.dr.sc. Ante Kutle

Ante Kutle